

היהודי הנווד

(עם לפ־טופ וטלפון נייד)

מזה שמונה שנים חי אלכס יעקובוביץ' חיים כפולים: בקיץ הוא מגן ברחובות של ערי אירופה, ואת החורף הוא עושה עם משפחתו בקרית־ארבע. "הרבה יותר מרגש לחיות בעולם כמוסיקאי־רחוב ולחיות התמורת והמבצע של עצמי, מאשר לנגן בתמורת גדולה", הוא אומר, ושועט הלאה

יגאל אבידן ברלין
צילום: כריסטיאן שומ

ר חוב פריודיכטראטה כמוהרברלין; מינוט שלוש מעלות. על רקע שני עצי אשוח מקושטים עומד לו נגן רחוב מוזיק ומנגן לנגמנים באך, מנגניו ומוצרט. כלי־הנגינה שלו הוא מרימבה, קסילופון דרום־אפריקני. זהו אלכס יעקובוביץ', 38, תושב

המקלות הוא למד לנגן יצירות שנכתבו לפסנתר באך, כהובן ומוצרט. חבר סיפר לו שאפשר להתפרנס יפה מנגינה ברחוב, וכך התייצב יעקובוביץ' יום אחד מול חנות יהודית ללוקסיסים בניו יורק והתחיל לנגן. תוך זמן קצר, החלו העובדים־יושבים לעצור ולהשליך מטבעות לתוך התיבה.

אבל ההחלטה לעשות קריירה מנגינת רחוב התקבלה רק לאחר שיעקובוביץ' התנסה בנגינה עם תזמורת, והתי אכזב. "נגנו את הסימפוניה הרביעית של צ'ייקובסקי במשך שלושת הפרקים הראשונים של היצירה לא נוגנתי אפילו תו אחד. עמדת לי כשרה האחרונה, לבוש במוסיקרו, והעמתי פנים כאילו אני מתעניין במוסיקה.

אבל ההחלטה לעשות קריירה מנגינת רחוב התקבלה רק לאחר שיעקובוביץ' התנסה בנגינה עם תזמורת, והתי אכזב. "נגנו את הסימפוניה הרביעית של צ'ייקובסקי במשך שלושת הפרקים הראשונים של היצירה לא נוגנתי אפילו תו אחד. עמדת לי כשרה האחרונה, לבוש במוסיקרו, והעמתי פנים כאילו אני מתעניין במוסיקה.

עם השנים שכלל יעקובוביץ' את המופע שלו והפך אותו לרשימי פעיל עם הקהל. בהופעה במרכז היהודי בברלין הוא שפסע את הצופים בסיפורים יהודיים, ועם תום המופע הזמין אותם לעלות לבמה, לשאול שאלות ולנסות לנגן בעצמם במרימבה. "רוב המוסיקאים פשוט מפתחים מניקות, וכדי להגן על האגו שלהם הם עוסקים רק בחזרות. הבעיה היא שככה הם מרחיקים מהם את הקהל. אני החלטתי לסלק את החומה הזאת, ולעיתים את הקהל במוסיקה שלי".

מה שמונה שנים חי יעקובוביץ' חיים כפולים. בחורף הוא יוצא מביסו מוסקו בעקבי מינכן לנדרים בערי אירופה, ואת החורף הוא עושה עם משפחתו בברית־ארבע. "בזמן הזה אני קורא, חושב ומטייל בארץ. כך אני שומר על היצירתיות שלי". העיר האהובה עליו ביותר להופעה היא באול, שם הקהל הוא אדיב וגם להוט אודי מוסיקה קלאסית. בשנתים האחרונות, עם השפתי מסוק הזהב היהודי השמור בנגנים השווייצרים, הוא נתקל גם בהערות אנטישמיות, ופעם אף נאלץ להגן, אפילו הפעם בגלל קריאת נגאי בנוסח "יהודי, יהודי, אגב, איש המצויץ המנומסים לא התערב לטובתו. בתנאים כאלה, הוא כבר מעדיף את גרמניה, שם הוא מוכר יותר. פרסומו בין השאר בזכות הבינויפה שחיב: "לימוד קלאסי - סיפורי מסע של מוסיקאי יהודי", ספר קריא

אלכס יעקובוביץ'.
"כשאני בחוץ אני שומר על קשר אלקטרוני עם ילדי, אבל בארץ אני אבא במשרה מלאה"

"בבוקר הראשון שלי בגרמניה, לפני שניגנתי תו אחד, ארבעה צעירים להגרות בני, להעליב אותי כיהודי ואפילו לירוק עלי. זה כמעט הביע לידי חכות, אבל למדתי כמה אמריקנים התערבו ונירשו אותם. מאז לא נקלעתי למצב דומה"

רים שלי יכירו מקרוב את הושרים היהודיים". רק לפני כחודש השליכו פלסטינים אבנים על הרכב שלו. השמשה התנפצה, ובתו בת החמש, שישה לידו, נפצעה. יעקובוביץ' מתייחס לאירוע הזה כאל "לידה בלוח המרי" שלו, ובכל זאת, הוא אומר, המחיר שהוא משלם על החיים שם משתלם. "יהודי צריך להתרחק כיהודי, והעיר ביים צריכה להתרגל לכך שאנחנו נחיה בקרבתם". בשעות הפנאי שלו הוא שומע בעיקר מוסיקת כליזמרים שנותנת הופע בפסטיבל הבליומרים בצפת. "מאוד אהבתי את זה, אבל כל העיר רעדו מן הרטוקולים העני קיים. מה זה בכלל קשור למוסיקת כליזמרים? הרי זו מוסיקה אינטימית, שנועד להקל מצומצם שיצא קשר עם המוסיקאים". מוסיקה ישראלית, עכשווית הוא לא אוהב. "בעיני זו לא מוסיקה יהודית. לפני שנים אחרות הופעתי עם שלימה ארצי בתוכנית טלוויזיה של אהוד מנור. בחנותי אותו מקרוב כשהוא נגן, והוא אמנם מקצועי, אבל מאוד מסור. זו הסיבה המוסיקתית שלו נוגעת בהרבה אנשים. הוא פשוט למד איך לעבוד על הקהל שלו, וליצור רושם של מוסיקה ישראלית. לפעמים הוא מאזין לזמרות ישראליות, ופעם אחת, במהלך הופעה, ראה את אינועם ניני בקהל. "יהודי אתה מה הטלוויזיה, למרות שבמצויצות הוא יותר טענה". החלוקה בין המוסיקה לאמנות הרחוקה של יעקובוביץ' ברובה מאוד. "עם אלוהים אני מנהל חקשר באמצעות התפילה, ועם בני אדם דרך המוסיקה".

ופקס. יש לי קשר אלקטרוני עם ילדי יותר מאשר אלכס הממוצע, אבל זה חלק מן החיים בעירו המודרני. כשאני בארץ אני אבא במשרה מלאה". כשהוא בחוץ, אשתו מסתדרת לבה עם שבעת הילדים. "בקהילה שלנו שבעה ילדים זה די רגיל", אומר יעקובוביץ', "לחברה הכי טובה של אשתי יש 12 ילדים, כך שהן עיוותות זו לזו". את אשתו הכיר בבית־הספר למוסיקה, כשלויותה אותו בנגניו בה פסנתר, אבל מאז שהוא עוסק עם הילדים הוא קצת הוניתה את הנגינה". האירוע הכי מרגש במחניו בנגרמניה היה כשהשתתף בטרט דוקמנטרי בהפקת הטלוויזיה הגרמנית על יהודים בנגרמניה. "הם צילמו אותי עולה לתורה בבית־הכנסת במינכן, מבלתי־מיועז. בפינו מיליוני צופים יהודיים ויהודים יש נמשכים כאן. אמרתי, בפני מיליוני צופים גרמנים, עם ישראל חיה". זה היה במחניו קודש השם". כל זה הוא מחליט היכן לנגן לפי מזג־האוויר ומצב הרוח: איטליה או צרפת, דנמרק או שווייץ. "למולי, בסוף היום הרלי שלי מתמלא במטבעות, כלי קשר למדינה. למרות זאת, אני לא יכול להרשות לעצמי לגור בבית מלון, ולכן קניתי לפני כמה שנים קרוואן. בפנים יש לי חשמל, מקלחת, חדר־מגורים, חדר־אוכל ומטבח, וכך אני נוסע ממדינה למדינה. יש לי גם מושב נהיג, ואני מחבר אותו לפלאפון ועוקב אחר תחזית מזג־האוויר, החדשות וריווחי הבורסה באינטרנט. זה הקשר שלי לעולם". בישראל הוא לא נגן, כי בארץ הקודש הוא לא רוצה לחשוב על כסף. כל שבועיים הוא חס לארץ, ועם שבעת ילדיו הוא מתקשר באמצעות ואר אלקטרוני, לפלאפון

ולוקה, ממש כמו מחברו. "לנגן בנגרמניה זו בשבילי סתירה גדולה", הוא אומר. "אני מנגן יצירות של באך, כהובן, מוצרט, שוברט ושומן, מלחינים שבאים מתחברות הגרמניות. מצד שני, העבר המשותף ליהודים ולגרמנים יוצר אצלי בעיה. לנגן בנגרמניה זו לא רק חוויה מוסיקלית, אלא גם ניסיון לרפא את הפצעים בקשר היהודי־גרמני. דווקא כאן אני מצליח, לא בגלל רגשות האהבה של הגרמנים, אלא משום שהם באמת אוהבים מוסיקה קלאסית והם מעריכים את הביצוע החדיש שלי למלחינים הוותיקים. הגרמנים הרבה יותר מפתחים לנגינה שלי מאשר האמריקנים, בעיקר בערים גדולות. במקומות קטנים האנשים יותר ישירים, ואני נשקל גם בחתומאותי נגד יהודים, אבל רק לעיתים רחוקות. דרך המוסיקה שלי אני מנסה לסלק את הרעות הקדומות הללו. דרך הרצליים אפשר לשכוח את התרבות 'יהודי־גרמני'". החוויה הגרועה ביותר שעבר בנגרמניה הייתה בכיכר המרכזית של מינכן לפני שבע שנים. "זה היה הבורק הראשון שלי בנגרמניה, והייתי מאוד רגיש לתגובה כלפי המוסיקה שלי. לפני שניגנתי תו אחד, שכעור חישפתי מסוק הזהב את המרימבה, ארבעה צעירים גרמנים התחילו להתגרות בי, להעליב אותי כיהודי ואפילו לירוק עלי. זה כמעט הגיע לידי מכות, אבל למולי כמה אמריקנים החריבו וניישו את הגרמנים. מאז לא נקלעתי למצב דומה". אירוע סאטמית נוסף עבר על יעקובוביץ' כמוזיאון שבמחנה הריכוז דכאו. השומר פנה אליו בנגרמנית ואמר